

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Martini Chemnitii, Doctoris Theologi celeberrimi, Harmonia Quatuor Evangelistarum

Quam ab Eodem feliciter inchoatam ... D. Polycarpus Lyserus, et D.
Johannes Gerhardus, ... Is quidem continuavit, Hic perfecit ; Opus
Eruditionis Stupendæ, Orthodoxorum consensu approbatum, idemque tot
Eruditorum desideriis adhuc expetitur

**Chemnitz, Martin
Leyser, Polycarp
Gerhard, Johann**

Hamburgi, MDCCIII

VD18 90617681

Caput CXXVIII. Continens Parabolam De Pharisæo Et Publicano. Lucae 18.
v. 9.

urn:nbn:de:gbv:45:1-18203

Auditores vicissim fidos ministros non observant, non diligunt, nulla gratitudine profectuntur, diffamant, & quovis damno eos afficere sibi laudi ducunt. Si quis porro ad patresfamilias & mechanicos artifices descendat: ibi certe etiam fidem exulare deprehendet. Quid vero in hac univiersali corruptione faciendum? Id quod Chri-

stus haecenus docuit. Quisque vocationi suae fideliter insistat, stationem suam constanter teneatur, Deum assiduis precibus indefinenter fatiget, & sibi in Christo Jesu portum salutis paratum esse certo credat, sic in adventu Christi liberabitur ab omni malo, & ultionem impiorum videbit.

CAPUT CXXVIII.

CONTINENS PARABOLAM DE PHARISÆO ET PUBLICANO.

LUCÆ 18. v. 9.

9. Εἶπε δὲ καὶ πρὸς τινὰς τὰς πεποιθότας· ἐφ' ἑαυτοῖς, ὅτι εἰσὶ δίκαιοι, καὶ ἐξουθενῶντας τὰς λοιπὰς τὴν παραβολὴν ταύτην.
10. Ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι, ὁ εἷς Φαρισαῖος, καὶ ὁ ἕτερος τελωνίης.
11. Ὁ Φαρισαῖος ἑαυτὸς, πρὸς ἑαυτὸν ταῦτα προσήχητο· ὁ Θεὸς, εὐχαριστῶ σοι, ὅτι ἐκ εἰμι ὡσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἀπώγατος, ἀδίκος, μοιχὸς, ἢ καὶ ὡς ἕτερος ὁ τελωνίης.
12. Νηστεύω δις τὰ σαββάτα, ἀποδεκατῶ πάντα ὡς οὐκ ἔχω.
13. Καὶ ὁ τελωνίης μακρότερον ἑσῶς, ἐκ ἠθέλην ἰδὲ τὰς ὀφθαλμοῦς εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπάρας, ἀπὸ ἐτυπλεν εἰς τὸ στήθος αὐτοῦ, λέγων, ὁ Θεὸς ἰλάσθητί μοι τῶν ἁμαρτωλῶν.
14. Λέγω ὑμῖν, κατέβη ἕτερος, δεικνυμένους εἰς τὸν οἶκόν αὐτοῦ, ἢ γὰρ ἐκείνους. ὅτι πᾶσις ὁ υἱὸν ἑαυτοῦ, ταπεινωθήσεται. ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν, ὑψωθήσεται.
9. Dixit autem & ad quosdam, qui in se confidebant, quod essent iusti, & aspernabantur ceteros, parabolam istam.
10. Duo homines ascendebant in templum, ut precarentur, unus Phariseus, & alter publicanus.
11. Phariseus stans, haec apud se orabat, Deus gratias ago tibi quod non sum sicut ceteri homines, raptores, iniusti, adulteri, velut etiam hic publicanus.
12. Jejuno bis in sabbatho, decimas de omnium quae possideo.
13. Et publicanus procul stans, nec oculos volebat ad caelum attollere, sed percutiebat pectus suum, dicens: Deus propitius esto mihi peccatori.
14. Dico vobis, descendit hic justificatus in domum suam magis quam ille. Quia omnis qui se extollit, humiliabitur. Qui vero humiliat se, extollitur.

Periocha hujus parabola.

Via fervator noster in praecedenti parabola egit de precatione & duabus ejus virtutibus, fide atque perseverantia. Nam qui sine fide orat, nihil accipit. Nobis autem Christus dicit Marc. 11. v. 24. omnia quaecumque orantes petitis, credite, quia accipietis, & evenient vobis. Qui etiam in oratione deficit, non mirum, si nihil consequatur; qui vero perseverat, is vel iniquum judicem, nedum mitissimum Deum precando emollire possit. Et quia hic alteram parabolam subjungit de duobus hominibus, qui ascendebant in templum, ut precarentur: ideo etiam hujus parabola argumentum esse statuit doctrinam de precatione, & voluit Christus hic docere tertiam orationis virtutem, nimirum humilitatem. Nam oratio humiliantis se, dicit Syr. 35, 21. nubes penetrabit; & donec appropinquet, non consolabitur: & non discedet, donec Altissimus aspiciat. Et sane doctrina de precatione ex hac parabola non incommode tractari possit; siquidem multa pie orationis requisita hic reperiuntur, utpote 1. oraturus, non semper tantum cubiculum intret, & domi privatim precetur: sed etiam in templum properet, ibi se Ecclesiae conjungat, ut una cum Ecclesiastico coetu, quasi globo facto, coelum adoriatur. Haec vis Deo grata est. 2. In oratione sua compellet non

sanctos, non Ethnicorum numina, non ullas creaturas: sed solum Deum. 3. Non oret apud se; talem enim orationem Deus nec audit, nec approbat, sed oret ad Deum. 4. Inter precandum non respiciat proximum, sive meliorem, sive deteriorem, non sinistre de eo judicet: sed sciat sibi rem esse cum summa majestate Dei, qui solus sibi reservavit judicium super omnem carnem. 5. In primis autem poenitenti corde ad precandum accedat, peccata sua agnoscat, coram Deo deprecetur, fiduciam de remissione eorum firmam ob Christum propitiorem concipiat, nec de exauditione dubitet. 6. Inde domum redeat, ad operas suae vocationis, in quibus Deo & proximo inserviat. Haec & alia membra, quoad precationem, ex hac parabola desumi possunt. Atqui Evangelista in exordio parabola alium nobis ostendit scopum, quod nimirum Christus hanc parabolam dixerit ad quosdam qui in se confidebant, quod iusti essent, & aspernabantur ceteros. Et Christus in fine parabola pronunciat de Publicano, quod justificatus descenderit in domum suam, atque sic monstrat, se huic parabola inclusisse summum articulum Christianae religionis de Justificatione hominis peccatoris coram Deo: hoc est, quomodo miser peccator se gerere debeat in hac vita, ut consequatur remissionem pecca-

peccatorum, ut habeat propitium Deum, & post hanc vitam non damnetur, sed salvetur. Hoc enim sonat *justificatus* in lingua Spiritus sancti. Ergo tractatur hic illa doctrina in qua sita est omnis nostra salus, & æterna felicitas, & ad quam solide ascendendam omni animi desiderio ferri debemus. Certum enim est adulterato vel corrupto hoc articulo, impossibile esse puritatem retinere in aliis. Hoc vero articulo salvo, corrumpunt corruptelæ, ut quemadmodum 1. Sam. 5, 2. Dagon Philistinorum idolum consistere non potuit ante arcam Domini, sed disiectum est; ita etiam hoc articulo stante disjiciuntur corruptelæ & errores. Quia enim appropinquabat tempus passionis, atque ipse Christus circumeundo Ecclesiis valediceret, summamque suæ doctrinæ repeteret: ibi totum cor suum effudit, & hac parabola Galilææ valedixit, mox inde ad Jordanem rediens. Sic autem tractat hunc articulum, non ut monstret quomodo acute de eo disputare debeamus, sed quomodo in praxi sit excutendus, omni enim tempore inveniuntur, qui ad instar Phariseorum *confidebant se esse justos*, ob æterna quædam opera, & quidem *in se confidebant*, atque sic summo jure cælum à Deo obtinere volebant: cum tamen nec justii essent, & si maxime justii essent, non debebant *confidere in se*, sed in Domino Jer. 9, 24. Et ubi hæc confidentia propriæ justitiæ reperitur, ibi accedit & alterum vitium: quod qui sibi sic nomine justitiæ placent *aspernantur ceteros*, tanquam injustos & peccatores. Sicut Pharisæi fecerunt Publicanis. 1. Porro, si hunc articulum recte velimus addiscere, ante omnia tenendum, quænam via sit ingredienda, si quis justificari velit. Hoc ostendit Christus, dum hunc articulum parabolice propositorum non proponit nobis Pilatum hominem gentilem, non Herodem hominem tyrannum & vulpeculam, non lurcones & latrones, aut publicanum in telonio sedentem, & homines deglubentem: sed *duos homines qui ascendebant in templum*. Et horum unus erat Pharisæus, vir apud Judæos summæ æstimationis, ob sanctitatis & justitiæ studium, quod coram plebe venditabat. Alter erat Publicanus, ex illo hominum ordine, qui totus Judæis fuit exofus, eo quod libertatis patria erga Romanos proditores videbantur, ob conductitium vectigal. Sed hic relicto telonio ad templum properat. Sic ergo Christus docet, si quis coram Deo justificari velit, cujuscunque conditionis sit homo: sive ex eorum numero, qui coram hominibus politice videntur esse justii, qualis fuit Pharisæus: sive habeatur pro gravi & enormi peccatore, qualis fuit Publicanus: tum non debere eum domi in peccatis perseverare in iis pergere, sicque numerum eorum augere: sed propositum habere, quod velit à peccatis desistere ac propterea debere eum *ascendere* non ad excelsa idolorum, sed *in templum* ad Deum, qui solus potest justificare impium. Quia vero itiones in templum ab hominibus omni tempore, non semper ex devotione, sed etiam alio fine instituuntur. Apud Judæos, alii emebant, alii vendebant: apud alios, alii ad idolomaniam, alii ex superstitione: fortassis etiam alicubi tantum ex consuetudine, vel ut ipsi confabulationem cum amicis instituunt, vel ut spectatum, aut veniant, aut eant. Ideo hic causationis in templo exprimitur, *ut peccarentur*. Per preces autem *ascendit* intelligitur hic,

ut & alibi in scripturis, omne id, quod ad cultum Dei pertinet, & in templo peragebatur. Ibi tum, quod est probe observandum, primo in templo prelegebantur Moyses per singula Sabbatha, Act. 15, 23. & dies festos, ut inde attente considerarent, qualiter hæctenus vitam suam instituisent, quæ peccata, quos lapsus commisissent, eos agnoscerent, & coram Deo deprecarentur. Postea sacrificia addebant, tum holocaustomata, tum sacrificia pro peccato & pro delicto, quæ omnia erant typus de Christo, qui propitiatorum sacrificium futurus esset pro peccatis: quod certis etiã lectionibus & Prophetis confirmabatur. Hæc omnia ostendunt, qua via sit insistendum, si velimus coram Deo justificari. 1. Non oportet te domi hæere in peccatis, nec ire in lupanar, aut in popina sedere, sed *ascendere in templum*, non quidem illud Hierosolymitanum, quod dudum est destructum: sed ubique sincerum verbum Dei sonat, & verus sacramentorum usus, juxta Christi institutionem administratur, ibi nos reliquis Christianis adjungamus, & operam demus, ut simus membrum illius cætus. 2. in templo convenire debemus, non ut garriamus, aut nugas tractemus: multo minus, ut si quid ex Dei verbo audiamus, quod nobis minus gratum sit, illud aversemur, contemnamus & indignemur, sed *ut oremus*, hoc est, Deo cultum suum præstemus, tum audiendo legem & Evangelium, tum orando & gratias agendo pro acceptis beneficiis. Neque quisquam dicat, domi possum legere verbum, domi possum orare, & Deo gratias agere. Est enim illud verum sit: non tamen fit tanto effectu, quanto in cœtu Ecclesiastico. Hic enim Christus pollicetur se una præsentem esse, tum apud verbum prædicatum, tum apud preces suas. Matth. 18, 19, 20. Et Paulus testatur. Rom. 20, v. 17. fidem esse ex auditu verbi Christi. 3. In templo etiam non eo fine conveniendum, ut semper aliquid novi audiamus, sed ut eadem doctrina ex Mose, Prophetis, & Evangelistis nobis inculceretur. Qui autem cum Atheniensibus tantum huic curiositati vacant, ut semper aliquid novi vel dicant, vel audiant, illi alio, quam in templum Domini se conferant. Hic enim tantum docetur, quomodo satanæ tyrannidi valedicendum, quomodo æterna damnatio devitanda, & vicissim salus cum æterna vita consequenda. Hæc est magna, & magni momenti ars, neque adeo facilis, ut quidam eam sibi imaginantur, siquidem non ex voluntate viri vel carnis, sed ex virtute Dei eam addiscimus. Et ut maxime semel est inchoata, non tamen statim est perfecta, sed continuanda, & proinde subinde ad templum recurrendum. 4. Cavendum autem, ne ita in templum eamus, sicut Herodes: qui & ipse quotannis ascendit Hierosolymam, sed domum rediit antiquus Herodes, impius & versipellis, hoc est, *non descendit justificatus in domum suam, sed periiit*. Et hoc primum est, ut sciamus, quænam sit vera scala, cui insistere debeamus, ut in ea ambulantes justitiam consequamur, & in cælum ascendamus. *Eundem est in templum*, sive quis sit doctus Pharisæus, sive sit idiota Publicanus. Multi putant, templum visitare esse rem supervacaneam & nullius momenti, per quam quis multum temporis perdat. Sed si quis hunc unicum usum perpendat, non prænitebit eum, si quotidie ivisset in domum Domini.

II. Jam

II. Jam progrediendum, & discendum, quando veræ viæ infirmus, quid ulterius sit faciendum, ut sequatur hæc sententia: *descendit justificatus in domum suam.* In hoc omne situm est punctum. Ac proinde Christus veram hujus praxin depingit in duabus personis, in quarum una discamus, quid sit cavendum, in altera, quid sit faciendum. 1. *Pharisæus.* In hujus persona adumbrat Christus, quomodo etiam illi, qui *steterunt*, & Deus ipsos custodivit ne prolaberentur in turpia peccata: tamen indigebit justificatione coram Deo. Ideo hic unum introducit ex Pharisæis, qui tum temporis apud homines apicem justitiæ consecuti videbantur, ut omnino sciamus, neminem in universo orbe ita vivere, ut non indigeat justificatione coram Deo. Ergo etiam in optima vita dispiciendum, ut habeamus propitium Deum, alias cum Pharisæo non justificati descendimus in domum nostram. Quid ergo fecit hic Pharisæus: adiamus ipsum. Sic vero inquit: *Deus gratias ago tibi, quod non sim sicut ceteri homines, raptores, injusti, adulteri, velut etiam hic Publicanus.* q. d. Audivi jam legem Moïsi in templo recitari, & maledictionem tremendam denunciari omnibus injustis, raptoribus, adulteris, & consimilibus peccatoribus. Et quidem homines hujus seculi in viis suis sunt valde inquinati, cumque ego ejusdem naturæ conforsim, & non minus ac ipsi seduci potuissem: tamen Dei beneficio ab ejusmodi lapsibus sum custoditus, atque eo merito Deo meo gratias ago. Dicit hic quis: Ego nihil iniqui ex hoc Pharisæo audivi, nec video quid in eo desiderare possim, & tamen audio ipsum, non justificatum discessisse. Quid ipsi defuit? Resp. Licet nos nihil desideremus: Evangelista tamen in vestibulo parabola nobis indicavit, quid Christus in ipso desiderarit: nimirum, quod in se confidebat, & ceteros aspernabatur. Quia ergo propriam justitiam stabilire voluit, & justitiam Dei negligebat, etiam hæc excidit. Dilucide ergo in hoc Pharisæo videre licet, quid sit justificare seipsum, & quidem ex lege. Lex duo requirit. 1. Docet, quid sit vitandum. 2. Quid sit faciendum: Utrumque Pharisæus, à se præstitum esse testatur: ac proinde concludit, se justum esse, Deumque cælum sibi debere. Nam sibi per suadet suam justitiam deduci posse per omnia decem præcepta. Juxta 1. agnoscit, & colit verum Deum Jehovam: & ab idolorum cultu abstinet. Juxta 2. orat, & Deo gratias agit. Sic etiam Paulus vult 1. Thessal. 5. v. 17. Sine intermissione orate: gratias agentes Deo in omnibus. Juxta 3. ascendit in templum, & bono exemplo promovet cultum Dei. Juxta 4. dat decimas Sacerdoti & Magistratui. Juxta 5. & 8. non fuit injustus erga proximum. Juxta 6. non fuit adulter. Juxta 7. non fuit raptor. Et licet Deus in 9. & 10. præcepto prohibeat pravas concupiscentias, à quibus nemo hominum abstinere potest: tamen earum loco Deo suo annumerat opera supererogationis. 1. Jejuniorum. 2. Decimarum, quæ Deus acceptare debeat.

De jejniis dicit: *jejuno bis in sabbatho*, hoc est, in septimana. Sic autem nominabant Judæi hebdomadem à Sabbatho, primario die quo claudabatur. Cæterum Deus in Veteri Testamento ordinavit populo suo Levit. 23. v. 27. per integrum

annum unicum diem jejunii, quo affligere deberent animas suas, & nihil gustare deberent, usque dum vespere stellas cœli viderent. Fuit is decimus dies mensis septimi: qui simul etiam fuit dies propitiationis. Postea Zach. 8. v. 19. legimus de jejunio quarti, de jejunio quinti, de jejunio septimi, & de jejunio decimi mensium, quæ jejunia Judæi de suo, extra Dei mandatum, addiderunt. Quidam tradunt eos jejunasse 17. Junii, quia eo die à Moïse fractæ fuerint tabulæ legis: & eodem tempore Manassis idolum in templo positum. Jejunasse etiam 9. Julii, quia tum acciderit templi destructio. Jejunasse item 3. Septembris, quia eo tempore fuerunt præcipua Judæorum jejunia. Sed Pharisæorum ordo, qui in omnibus perfectionem captavit præ aliis, singulis septimanis bis jejunavit. Jejunabant autem Pharisæi feria secunda & quinta, si fides habenda est Theophylacto. De decimis etiam dicit: *decimas de omnium quæ possideo.* Alias certa erant frumentorum, fructuum, & animalium genera, de quibus, ut Judæi decimas darent, Deus ordinarat. Deut. 12. v. 17. nominantur decimæ frumenti, olei, vini, Levit. 27. v. 3. mentio fit decimarum de pomis arborum, de frugibus terræ, de bobus & ovibus, quæ transeunt sub baculo pastoris. Et hæc decimæ sic fuerunt distributæ, ut pars earum cederet Levitis. Numer. 18. v. 21. pars pauperibus, viduis & pupillis. Deut. 14. v. 29. pars regi 1. Sam. 8. v. 15. De reliquis vero in hortis & alibi nascentibus, non tenebantur decimas dare: quia hæc adeo fuerunt amplæ, ut sufficerent. Pharisæi autem, qui & hic præ aliis perfectionem affectabant, decimarunt etiam mentam & anethum, & cyminum & alia olera. Matth. 23. v. 23. Hisce ergo supererogationis operibus apud Deum compensare voluit, si quid deesset plene observationi noni & decimi præcepti. Et hæc est illa *exultatio*, confidentia, & superbia, quam Deus ferre nequit, & propterea ea infectos humiliat. Est enim illa tinea (ut Basilius inquit) quæ pulcrum pomum erodit & perdit. Est pruina & grando quo seges saluta perditur. Est lutum illud, quod rotis adharrens, cursum currus ad salutem impedit. Sunt igitur bona opera quidem facienda, sed in iis non confidendum; quia in quovis etiam bono opere peccat justus. Et Job dicit cap. 9. v. 38. Ego verebar omnia opera mea. Habuit autem hæc precatio Pharisæi etiam alios defectus, qui non sunt oscitanter prætermittendi 1. *orabat apud se*: hoc est, preces suas non dirigebat ad Deum, nec cogitabat, quanta majestas esset, cum qua per preces agendum est, si quis salvus fieri cupiat, in cujus conspectu ne stellæ quidem mundæ sunt Job. 25. v. 5. & coram quo nullus est innocens, Exod. 34. vers. 7. Itaq; orabat *apud se*, respiciebat tantum suam vitam, & quia hæc ipsi per placet, crescit ei animus, quod cogitat: quod Deus alios homines non recipit in cælum, non est mirum, sunt enim tales & tales, *raptores, injusti, &c.* Me vero recipiet, quia non sum talis, sed potius supererogavi. 2. Contemnit etiam præ se Publicanum: non sum *velut etiam hic Publicanus.* Magna hæc fuit Pharisæi confidentia, quod vidit hunc Publicanum secum ascendere in templum orandi gratia: hic certe optima quævis de eo sibi polliceri debuisset, maxime cum externa pœnitentiæ & correctio-

rectionis signa præ se ferret Unde merito à condemnatoria sententia abstinere, potius suis precibus eum apud Deum pro plena pœnitentia, & peccatorum indulgentia juvare debuisset. Sed sic fit, quando quis in consideratione corruptæ naturæ non pellucidum speculum Decalogi, sed tantum homines, qui & ipsi corrupti sunt, respicit. Ut enim, qui lutescentem speculum intuetur, nunquam faciem suam recte videre potest: sic, qui homines corruptos tantum intuetur, nunquam suam corruptionem agnoscat. Sed legem suam Deus proposuit nobis, ut illam inspiciamus, & juxta illam vitæ corruptionem agnoscamus. 3. In his omnibus oblitus etiam est Messias. Neque enim existimavit, se apud Deum ullo Mediatore indigere. Absque hoc autem cum nemo habeat accessum ad Deum, quid mirum, ipsum non justificatum fuisse. Contrahamus ergo in unam sententiam, & dicamus, quid huic Phariseo defuerit, ob quod Christus eum rejectum esse testatur. 1. Defuit ei vera cognitio sui ipsius & sui cordis. Oblitus erat illius Prov. 21, 2. omnis via viri recta sibi videtur: Dominus autem corda appendit. Dominus secundum cor judicat. Corda autem hominum natura plena sunt malis, imo fons peccati, & omnis impuritas. Matth. 15, 19. Hæc nisi coram Deo mundentur, externa species sanctitatis nihil juvat. Si ergo Phariseus proprium cor cognovisset, citius sua mala confessus esset & Deum pro condonatione eorum orasset, quam jejunia & decimas suas jactasset. Agnovisset Deum omnia sub peccatum conclusisse, ut omnium misereretur. Rom. 11, 32. Hoc quia non agnovit, se ipsum decipit, Deo se opponit, proximum contemnit. 2. Defuit ei vera Dei agnitio. Nam imaginatur sibi talem Deum, qui externa operum justitia sit contentus, nec attendat affectus & motus cordis. Hoc est Deum de gradu suo deicere, cum omnis scriptura testetur, ipsum esse scrutatorem cordium & renum. Psal. 7, 10. Jer. 17, 10. cuius tanta est sanctitas, ut etiam in angelis suis reperiat pravitatem. Job. 4, v. 18. Job tam pius fuit, quam hic Phariseus; & tamen fatetur cap. 9, 3. se coram Deo pro millibus ne ad unum quidem respondere posse. David quoque deprecatur Dei iudicium Ps. 143, 3. quia in eo se nequaquam justificari posse scivit. Esa. 64, 6. etiam iustitias nostras panno menstruatae confert. Ideo etiam Daniel. cap. 9, v. 18. testatur, se suas preces coram facie Dei prosternere non in justificationibus suis, sed in miserationibus Dei multis. Hi Deum aliter agnoverunt, quam superbus hic Phariseus. 3. Defuit huic Phariseo etiam tertium, utroque præcedenti deterius, nimirum quod nescivit, qualem iustitiam Lex Dei requirat, putavit eam externa operum larva contentam esse. Inde sibi persuasit, quod legi non tantum satisfecerit; sed etiam supererogavit. Quare non se Dei sed Deum sui debitorem constituit. Ita elatus hic homo inflata sua superbia Dei misericordiam prostravit, Deum è throno suæ majestatis removit, & sibi subjecit. An non hæc est abominabilior pravitatis, quam mille Publicani rapinæ atque alia peccata? Sed quam multos hic Phariseus post se reliquit fratres? qui & ipsi putant non tantum sanctos, sed etiam se plus habere meritorum quam ipsi indigant, & posse ea etiam aliis communicare. Et sunt hi in eo hoc Phariseo deteriores, quod hic in ope-

Harm. Tom. I.

ribus & ceremoniis à Deo præceptis, ipsi vero in mendacibus bullis indulgentiarum, in nugacibus missis, & aliis operibus ab hominibus excogitatis, quibus sanctissimum Dei nomen prophanatur, iustitiam suam collocant. Ut mirum sit, in hac tanta luce Evangelii posse adhuc aliquibus oculos ita perstringi, ut non agnoscant, quid ad gloriam Dei, & propriam salutem faciat. Antequam progrediamur, adhuc notatio quædam addenda est, & monendi sunt auditores, ut illam pugillaribus cordis sui inscribant. Est autem ea hæc: Si non est glorandum de bonis operibus, quanto minus quis gloriari debet de malis operibus? Et si justus vix salvatur: impius & peccator ubi comparebunt? 1. Pet. 4, 18. Inveniuntur autem, pro dolor, multi protervi hujus seculi filii, qui absque rubore id facere audent. Ut si quis eos audiat, mox ei incidat illud Psal. 52, v. 1. Quid gloriaris in malitia tua, qui potens es in iniquitate? Quot inveniuntur, qui non possunt gloriari de multis precationibus, sed quod multa millia blasphemiarum uno hiatu evomere possint? Alii non gloriantur de jejuniis: sed, quod non tantum una septimana verum uno die bis ebrii fuerint. Sunt enim potentes heroes ad bibendum. Es. 5, 22. Alii non gloriantur de castitate, sed quot virgines stuprarint: & peccatum suum quasi Sodoma prædicant, nec abscondunt. Es. 3, 9. Alii non possunt gloriari, quod non sint iniusti; sed fateri coguntur, se malum bonum, & bonum malum dixisse: lucem tenebras, & tenebras lucem posuisse. Es. 5, 20. imo quid multis opus? Si aliqui abyssum cordis prodere vellent, fateri cogerentur, se nihil dare, ne centesimam quidem partem ad conservationem ministerii: se denique non esse sicut ceteri homines, sed aliis deteriores. Si ergo superbus hic, & bonis operibus onustus Phariseus non abiit iustificatus in domum suam, certe nec hi suis blasphemis, stupris, & aliis impietatibus, cælum sibi aperient. 2. *Publicanus.* Qualis fuerit olim Publicanorum vita, & quid Christus de publicanis impœnitentibus senserit, id ex Evangelio notum est. Matth. 5, 46. dicit: Si diligitis eos, qui vos diligunt, quam mercedem habetis, nonne publicani & Ethnici idem faciunt? Matth. 18, v. 17. Si frater peccans Ecclesiam monentem non audierit: sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus. Christus itaque inquit, incredulos Ethnicos, & impœnitentes Publicanos pari passu ambulare. Fuerunt enim Sycophanta, ut Zachæus ipse fatetur. Luc. 19, v. 8. Si jam hic Publicanus Phariseum adisset, ipsiusque consilio usus fuisset, rogans, ut se doceat, quid faciendum sit, ut suorum peccatorum remissionem impetret, & propitium Deum habere possit: suavisset utique, ut deserto suo detestando statu venerandum Phariseorum ordinem ingrederetur, sicque se honestis vestibus, & humilibus gestibus omnibus commendabilem redderet. Sicuti etiam sub Papatu hominibus suaserunt, ut peccatis repleti monachalem cucullum induerent, seq; in illo sepeliri curarent: sic enim ipsorum peccata tegi. Hæc nugæ sunt: Christus publicanum pœnitentem aliter introducit, & exemplum hoc nobis proponit non ad disputandum, sed ad imitandum. Quid ergo facit? 1. Cum in templum venit, ibique ex lege audit, Deum rapinas, usuras, sycophantias, & ejusmodi iniustitias sub pœna æternæ maledi-

XXXXX

ctiois

tionis severissime prohibuisse : ibi incipit horrere & timere iram Dei, cogitans : vā mihi, ubi ego comparebo, qui hætenus Dei mandata secure tranſiſſi ? Ideo *procul ſtans* timidus quali fugam capeſſurus. Sicut etiam Exod. 19. v. 16. Iſraelitæ in caſtris timuerunt, cum viderent micare fulgura, & audirent tonitrua ante legis promulgationem.

Hujus legis tabulæ etiam pendebant in templo, ex quibus peccata arguebantur. Maſtabantur inſuper victimæ, ſpectatoribus in exemplum, quomodo ipſi maſtandi ſint propter peccatum, niſi fiat remiſſio. Timet ergo iram Dei, *nec audeſt oculos in cælum attollere*. Agnoſcit ergo peccata, pudet ipſum eorum, & ſcit ſibi deberi confuſionem faciei. Adeſt vera contritio. Nam etiam præ dolore *percutiebat pectus ſuum*; verum ſontem peccatorum oſtendens cor corruptum, ex quo omnes malæ cogitationes, dicta & facta proveniunt. Cogitat enim : *ô maledictum cor quid feciſti, quam perditæ hætenus vixiſti*, in quam lernam malorum me præcipiſtaſti, quot homines contra me coram judicio Dei ſtabunt, meque graviter accuſabunt ? Siſtit ergo ſe cum conſcientia ſua coram judicio, non quali coram Cæſare, quem interdum hypocritæ fallere poſſunt, ſed coram judicio ejus, in cujus oculis omnia ſunt manifeſta, quem nemo decipere poteſt, & qui ſtrictè atque juſte ſecundum legem judicat, nec eſt acceptor perſonarum. Et hoc eſt unum, quod publicanus fecit : ubi ex lege ſibi ob oculos ſtatuit mortem & infernum, in quibus in æternum ſibi pereundum agnoſcit, niſi cum Deo reconcilietur.

Alterum eſt, quod in hiſce terroribus non manet, non arripit cultrum, ut Saul gladium, & ſeipſum jugulat : non laqueum, ut Judas : non dicit cum Caino, major eſt iniquitas mea, quam ut mihi remitti poſſit : ſed apprehendit veram conſolationem. Nam recordatur, quid ex Prophetis audierit, quid Deus dicat de illis, qui ſerio pœnitent, Jer. 18. v. 7. Repente loquar adverſus gentem, & adverſus regnum, ut eradiciem, & deſtituam, & diſperdam illud : ſi autem pœnitentiam egerit gens illa à malo ſuo, agam & ego pœnitentiam ſuper malo, quod cogitavi, ut facerem ei, Ezech. 18. v. 23. & 33. v. 11. Vivo ego, dicit Dominus Deus : nolo mortem peccatoris, ſed ut convertatur impius à via ſua, & vivat. Intuetur quoque ſacrificia, quæ rum offerebantur, & iis recogitat officium Meſſiæ, quem etiam propitiatorium in templo adumbrabat, & propter quem audierat Deum gratis peccata remiſſurum. Hujus ſatiſfactioni ſe includit, & propter illum remiſſionem peccatorum petit : Ideo per brevem confeſſionem & petitionem addit : *Deus eſto propitiuſ mihi peccatori*. O mi Deus, fateor me eſſe grandem peccatorem, & propterea jure damnandum. Non poſſum, neque cum Adamo, neque cum Eva, culpa in alios transferre : Ego ipſe peccavi : ſed imploro tuam miſericordiam, qua tibi reconcilier : non poſſum prætereſt ulla merita, non poſſum afferre excuſationes, tantum tuam imploro placabilitatem. Miſerere mei Deus ſecundum magnam miſericordiam tuam, Pſal. 91, 1. *ἰλασθητὶ μοι τὸ ἀνομιαν*. Poſſunt hæc verba deſumpta eſſe ex Pl. 25, 11. ubi David precatur : propter nomen tuum *ἰλασθητὶ* propitiuſ eſto peccato meo. Et reſpicit ad verbum *ἰλασθητὶ*, quod Deus

noſtris propoſuit in ſanguine filii ſui, Rom. 3. v. 25. Qui ſolus eſt *ἰλασμος* & propitiatio pro totius mundi peccatis, 1. Joh. 2. v. 2.

Et hoc eſt alterum, quod publicanus præſtitit, in quo etiam ipſum imitari debemus : ut ſic eamus in templum & viam ſalutis hoc modo ingrediamur, ut ex lege agnoſcamus peccata ; pectus noſtrum percutiamus, & de emendatione ſerio cogitemus : in Evangelio autem Chriſtum vera fide amplectamur, Deumque, ut propter ipſum nobis propitiuſ ſit, precemur. Et hoc eſt illud, quando dicimus, hominem ſola fide juſtificari.

III. Nunc audiamus etiam quænam ſententiæ inter hoſce duos ſit lata. Ratio humana publicano omnem juſtitiam denegaſſet, tanquam homini, qui hætenus prophane vixiſſet. Eſti maxime diceret, agnoſco me peccaſſe, & pœnitete me ; tamen ratio regeret, hoc te non liberabit. Num furi pœna patibuli remittitur, ſi maxime ſerio teſtatur, ſe pœnitentia duci commiſſorum furto- rum ? Viciniſſim Phariſæum ratio prædicatura eſſet, quod bene ſe geſſerit, ut qui coram mundo dives & potens eſſe potuiſſet, niſi ita liberalis fuiſſet in decimis, & peculiari ordini ſe mancipaſſet.

Cogitat itaque ratio, impoſſibile eſt, ut hæc Domino non probentur. Sed Deus judicio mundi præfecit, non rationem humanam, verum filium ſuum Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, Joh. 5. v. 27. Quomodo hic judicat : *Dico vobis, deſcendit hic juſtificatus in domum ſuam magis quam ille*.

Hæc verba non ſic ſunt accipienda, quali Phariſæus etiam fuerit juſtificatus coram Deo : Publicanus autem uberiorem & nobiliorem juſtitiam conſecutus ſit. Nam coram Deo eſt tantum unica juſtificatio. Sed quia Phariſæus juſtus viſus eſt coram ſe, & coram hominibus : ideo relinquit ei Chriſtus juſtitiam mundanam, ſed quæ coram Deo nihil valet. Ideo dicit Matth. 5. v. 20. Dico vobis, niſi abundaverit juſtitia veſtra plus quam Scribarum & Phariſæorum, non intrabitis in regnum cælorum. Hanc ergo juſtitiam, quæ coram Deo valet, Publicanus perfidem apprehendit, atque ſic *juſtificatus eſt*, hoc eſt, abſolutionem à peccatis accepit. Poſtea lætus, & cum bona conſcientia, juſta regulam verbi divini, progreſſus eſt in ſua vocatione. Nam *deſcendit in domum ſuam*, non ad telonium, ubi uſuræ, rapinæ, & deceptiones exercebantur : hoc ſcammum relinquit aliis, qui Dei gratiam non curant. Ipſe hanc ſemel conſecutus, non amplius vult perdere. Sic videmus, quæ ſit via & ratio, qua cum Deo reconciliamur. 1. Eat in templum, ut ibi legem & Evangelium audiamus. 2. Si lex peccata arguit, non reſpiciamus cæteros homines aut Publicanum, ſed nos ipſos : & ſi maxime multa bona proximo exhibuiſſemus, non tamen producamus illa in rationes coram Deo, ſed expectemus, donec Chriſtus ea prædicaturus eſt, Matt. 25, 35. 3. Si quis peccavit, agnoſcat ſua peccata, non neget, ſed deploret, ſeq; æterna damnatione dignum fateatur. 4. Non tamen deſperet ſed fide apprehendat Chriſtum in merito & ſanguine ſuo. Et ſic 5. deſcendat juſtificatus in domum ſuam, ibique operas vocationis ſuæ lætus perficiat. Jeſuitæ certe huic Publicano tam cito & facile abſolutionem non communicaſſent, ſed adgeſſent ipſum primum ad confeſſionem omnium peccatorum :

torum : postea exegissent satisfactionem Missarum , cereorum , peregrinationum , donationum ad templa & monasteria . Sed Deus hisce donationibus , & satisfactionibus ad hominum quæstum institutis , non indiget . Ipse gratis gratiam suam confert pœnitentibus . Est autem hoc etiam expendendum : An hæc justificatio tantum semel sit querenda ; aut , An sufficiat , si quis post gravem lapsum eam quærat ? Sicuti David post commissum adulterium & homicidium jacuit coram arca , & flebiliter reconciliationem cum Deo quæsivit . Nequaquam , sed est talis doctrina , quæ quotidie in praxi est exercenda . Uti enim panis quotidianus , quoties absumitur , resumendus est : ita etiam , quia iustus in die septies cadit . Proverb. 24. v. 26. quotidie iteranda est illa petitio : Dimitte nobis debita nostra , atque per eam justificatio querenda . Hoc Christus in hoc exemplo monstrat . Judæi quotidie bis conveniebant in templo : quia bis sacrificia offerebantur , bis thymiama accendebant , & tum simul precabantur . Hinc David Psal. 142. v. 2. Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo , elevatio manuum mearum sicut sacrificium vespertinum . Sic etiam nos diem precationis & inchoemus & finiamus . Et licet ubi vis orare Johan. 4. vers. 23. etiam domi in cubiculo , Matth. 6. v. 6. tamen singuli precum domi mane & vespere non debent oblivisci . Sed quia verendum est , multos sive simpliciores , sive crassiores illud negligere , prodest , ut singulis diebus Solis in Ecclesia conveniamus , ibi ex auditu verbi divini hanc doctrinam primum repetamus , postea addita peccatorum confessione , & audita absolutione eandem exerceamus . Et hoc stadium decurrere debet Christianus , quamdiu in hoc mundo vivit , donec vitam æternam apprehendat . Maxime autem in agone hac doctrina indigebimus . Ibi enim Diabolus propriam nostram carnem contra nos instigabit , ut illa nos reos agat omnium criminum , atque simul damnationem intonet . Eia suggeret , bone rebus tuis præfuisi , vitam in peccatis & vitiis transegisti , jam coram iudicio Dei sententiam tuis factis dignam audies . Ibi meminerit Christianus se didicisse , ut peccata agnoscat , deploret , confiteatur , deprecetur . Sed caro reget , nihil juvabit te hæc pœnitentia . Nam nec fur dimittitur , si maxime pœniteat , nihilominus pendebit . Hic tu responde , alia est ratio iudicii divini , quam humani , in Dei iudicio Christus pro me satisfecit . Hic accedet diabolus , & actionem urgebit suggerens : Christus te non juvabit : tu peccasti , tu ergo etiam puniendus es . Hic tu responde : Christus iudex erit , non diabolus . Ille vero in parabola de publicano proposuit veram rationem justificandi : Publicanum intueor quando novisse cupio , quomodo Deus erga me sit affectus . Tandem dicit , num putas rationem salvandi a deo facilem esse , ut qui per omnem vitam nequiter vixit , mox moriens in cœlum admittatur , si modo pœniteat & credat . Responde tu , omnino via ad salutem est ita facilis , sed pro eo gratias ago , non tibi Diabolo , non meæ carni , non toti mundo , sed Deo Patri , Filio & Spiritui Sancto , quem etiam propterea celebrabo in omnem æternitatem . Bernhardus Abbas Clarevallensis hujus luctæ exemplum pro-

Harmon. Tom. 4.

ponit in seipso . Hic operam dedit , ut omnes Monachos pietate superaret , cumque se id consecutum existimaret , confidit in illa pietate . Scribit ergo se citatum ad tribunal Dei , ibique accusatum tanquam grandem legis transgressorem . Ibi respondisse se : Feci , quæ potui . Sed Satan opposuisse : omnia fuerunt facienda . Maledictus qui non permanserit in omnibus . Deuter. 27. 26. Id cum tu non feceris , meritis es iram Dei . Hic Bernhardus intra se rediens , confessus est : Ah perditæ vixi . Tum Satanas inferebat . Ergo DEUS habet flagella & pœnas , quibus te persequatur .

Bernhardus : Ah bone Deus , percutè hic , ure , seca , tantum parce in æternitate . Rursus Satanas : & hic & illic pœnam esse ferendam . Ibi diu hæsit Bernhardus , tandem provocavit ad Christum dicens : Christus meus duplici jure possidet regnum cœlorum : primo tanquam verus Deus jure æternæ generationis , deinde tanquam verus homo jure redemptionis . Primum jus ipsi relinquo : alterum vero scio , quod & mecum , & cum omnibus credentibus sit partiturus . Atque sic Bernhardus ex illo agone eluctatus est .

IV. Hactenus principalem hujus parabola doctrinam de Justificatione vidimus , quæ sic quasi in angustam contracta , grata esse debet . Pharisæus stramineam habuit justitiam , & tamen tantopere ei fidit , ut in cœlum per eam conscendere voluerit : sed decidit in infernum . Publicanus autem apprehendit firmam Dei misericordiam , & in ea scalam Jacob , CHRISTUM , per quem secure ascendere potuit . Sic Pharisæus fuit dives in operibus , sed inanis dimissus est : Publicanus esuriebat & sitiebat justitiam , ac proinde impletur omnibus bonis . Nunc sub finem addit Christus *propheta* : Quia omnis , qui se extollit , humiliabitur . Qui vero humiliat se extolletur .

Huic vero sententiæ , ex duorum istorum hominum exemplo desumptæ , Christus includit hanc doctrinam , ut in Pharisæo quidem monstret , quid proprie sit Superbia coram Deo damnata : in Publicano autem quid sit Humilitas Deo grata . Humilitas non est externa virtus , consistens in vestitu , vel gestibus : sed est interna virtus cordis , quæ hominem retrahit ab omni fiducia operum , meritum , justitiæ , & aliarum rerum , de quibus quis coram hominibus gloriari possit : & facit , ut homo humilis & inops se projiciat ad pedes divinæ majestatis , respiciens in solam misericordiam Dei , in quam omnem suam spem & fiduciam collocavit . Hæc virtus provenit ex vera agnitione sui , suæ miseriæ & lapsum . Et tunc homo se recte humiliat , quando agnoscit , se ex seipso nihil habere , nec posse : sed quæcunque habet , illa se habere ex gratia . Et quod hæc ipse à Deo data dona non sint perfecta , eo quod à nobis polluantur . E contra Superbia est , quando homo quidem agnoscit se à Deo dona sua habere : sed iis superbit , in iis confidit , & sperat , se propter illa DEO gratiorem futurum , quam alii sint . Hoc notandum est contra Jesuitas , qui , quemadmodum aranea ex rosis venenum exsugunt : ita ipsi ex hoc Evangelio , in quo fiducia bonorum operum funditus prostrernitur , & gratuita fidei justificatio illustratur , hoc virus exugunt , quod dicunt :

Xxxxx 2

cunt :

cunt: En videtis Publicanum non sola fide iustificatum esse, sed accessisse etiam bonum opus humilitatis, ob quod etiam à Christo propterea commendetur. Sed, bone Jesu, quid magis in contrarium sensum conungi posset? Si Christus operum iustitiam stabilire voluisset, tum id in Pharisæo, non in Publicano fecisset. Sed Pharisæum cum suis operibus rejicit: Publicanum autem ob fiduciam in propitiatorum recipit. Quod vero sancta humilitas adest, id non docet, hominem operibus iustificari, sed ostendit bona opera non excludi à iustificandis, licet non bona opera, sed sola fiducia misericordiam Dei & iustitiam apprehendat: vice versa Jesuitæ etiam hoc ingerunt: Quod homo non iustificetur fide, illud in Pharisæo videmus. Hic enim habuit fidem: & tamen non est iustificatus. Sed sic produnt, se nescire, quid sit proprie fides iustificans. Pharisæi fides talis fuit, qualem Jacobus etiam dæmonibus attribuit c. 2, 19. dæmones credunt, & contremiscunt. Talis fides omnino non iustificat. Sed quando homo in humilitate suam agnoscit indignitatem, scit autem in Christo esse perfectionem iustitiæ, hanc per fidem in verbo & sacramentis sibi applicat, & huic uni ac soli fidit, talis fides iustificat. Interim homo non dicitur spoliari bonis operibus. Alias perinde esset, ac si quis dicere vellet: sola mendici manus accipit eleemosynam: Ergo non opus est, ut habeat oculos vel pedes. Quis absurdissimam absurditatem non videt?

Antequam ab hac parabola recedamus, breviter hæc quæstio annectenda videtur: Qui fiat, quod Pharisæo tantopere vitio vertatur, quod de bonis suis operibus gloriatur, cum tamen idem alii fecerint, neque ita male fuerit susceptum. Job. 31. v. 1. prolixè gloriatur, quod sollicitè sibi caverit, ne fieret adulter: quam misericors fuerit erga pauperes: quod buccellam suam non comederit solus, sed pupillus una ederit: quod fuerit oculus cæco, & pes claudò. David Psal. 26. vers. 1.

Judica me Domine, quoniam ego in innocentia mea ingressus sum; & in Domino sperans non infirmabor Psal. 101. enumerat, quam provide & pie aniam suam infutuerit & rexit. Ezech. 2. Reg. 20. v. 3. Obsecro Domine, memento quæso, quomodo ambulaverim coram te in veritate, & in corde perfecto, & quod placitum est coram te fecerim. D. Apostolus Paulus 2. Corinth. 11. & 12. capp. multis gloriatur de suis infirmitatibus & plagis, quas Evangelii Christi causa sustinuerit. Item 2. Tim. 4. v. 17. gloriatur, se bonum certamen certasse, cursum consummasse & fidem servasse. Et tamen nulli horum ista, quæ protulerunt vitio data sunt. Resp. Hic locum habet illud, quod vulgo dicitur: Duo cum faciunt idem, tamen non est idem. Pharisæus de bonis suis operibus gloriatus est ex superbo corde coram Deo, eaque loco iustitiæ allegavit, sic stans & nugans apud semetipsum, aliosque condemnans nulla urgente necessitate. Hi vero compulsi sunt, ad enumerationem suorum sive operum, sive afflictionum ex malevolorum suorum importunitate. Sicut amici Iob hoc unicum urserunt, ipsum tanta calamitate premi ob peccata & scelera sua, quibus Deum offenderit. Hic ipse compulsi sunt innocentiam suam contra ipsos tueri. Alias contra Deum suam pietatem non allegavit, sed confessus est, se pro mille ne unum quidem respondere posse. Job. 9. v. 3. David quoque deprecatur Dei iudicium: quia non possit illud sustinere. Psal. 130. v. 3. & 143. v. 2. Paulus quoque fateretur 1. Cor. 4. v. 4. Se quidem nihil sibi conscium esse, sed in eo non iustificatum esse. Et Rom. 3. v. 22. se una cum aliis pro peccatore sistit: quia hic nulla sit distinctio. Cum ergo non ex superbia ista protulerint, non meritum quæsierint, sed ut malevolorum calumniis rejectis ulterius proximo prodesse possint, apud ipsos locum habet illud Gregorii: In auribus Dei superba non sunt, quæ humili corde proferuntur.

CAPUT CXXIX.

CONTINENS DISPUTATIONEM PHARISÆORUM CUM CHRISTO DE DIVORTIIS IUDÆORUM, MATTH. 10. v. 1. MARC. 10. v. 1.

RATIO ORDINIS.

Quod finitis sermonibus, qui leguntur Matth. 18. Christus à Galilæa demigravit, supra audivimus. Quia vero illa profectio à Christo non instituta fuit per Trans Jordanem regionem sive Peræam, sed recta per Samariam, sicuti videmus Luc. 9. v. 52. ideo neque Matthæi, neque Marci verba superioribus adicere potuimus: sed hucusque reservanda fuerunt ubi ea describitur Christi profectio, qua post institutam & peractam vi-

sitationem, postremo solvit ex Galilæa, & per Peræam propius accessit ad fines Judææ, ut inde Hierosolymis se sisteret iusto tempore ad sacrificium redemptionis peragendum. Ut vero semper hætenus salutis hominum ubique studiosus fuit: sic etiam in hac profectioe idem facit. Nam & rudes docet & morbosos sanat, & quærentibus respondet tam Pharisæis, quam discipulis. Summa: nullas occasiones, quibus hominibus prodesse possit, negligit.

CHRISTUS